Η ΔΟΞΑ ΤΩΝ ΗΡΩΝ ΤΟΥ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ

Ο ΚΑΝΑΡΗΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

(Ἐντυπώσεις ἀπὸ ἕνα ταξεῖδι)

Ο ποὺς ἥρωες τοῦ Εἰκοσιένα κανένας δὲν στάθηκε τόσο τυχερὸς στὴν ὑστεροφημία ὅσο ὁ Κανάρης. Ποιὸς ποιητὴς εὐρωπαῖος δὲν τὸν ἔψαλε; Πόσοι ζωγράφοι δὲν ἐθεώρησαν ὑποχρέωσί τους νὰ τὸν ἀποθανατίσουν; Ἔτσι ὁ ταπεινὸς μοῦτσος ποὺ, σὲ ὅλη του τὴ ζωὴ ἔδειξε μετριοφροσύνη ἀπίστευτη, ἐχόρτασε τὴ δόξα ὅσο κανένας ἄλλος θνητός. Ὅσο δὲν τὴν κυνηγοῦσε, τόσο ἐκεῖνη ἐρχόταν νὰ τοῦ στεφανώσῃ τὸ ἔνδοξο κεφάλι του. Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ τὸν ἔκαμε πασίγνωστο στὴν Εὐρώπη μὲ τὰ ἀθάνατα ποιήματά του.

Κι' ἂν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα λείπε ἀόριστο τὸ ἄγαλμα ποὺ θὰ πήγαινε ταῖρι μὲ τὸν Κολοκοτρώνη, τὸ ἄγαλμα τοῦ στολοκαύτη ναυάρχου, ἐν τούτοις στὴν Ἰταλία ὑπάρχει ἕνα ὡραιότατο ἄγαλμα τοῦ Κανάρη, καμωμένο ἀπὸ ἕναν ἐκλεκτὸ καλλιτέχνη τῶν περασμένων καιρῶν.

Στοιχηματίζω ὅτι πολλοὶ λίγοι Ἕλληνες, ξέρουν τὸ ἄγαλμα αὐτό. Ἀλλὰ κ' ἐγὼ τὸ ἀνακάλυψα ἐντελῶς τυχαῖα σ' ἕνα μου ταξεῖδι στὴ Σικελία, στὴν παλιὰ Μεγάλη Ἑλλάδα, στὴν ὁποία τὰ πάντα καὶ σήμερα ἀκόμα, δείχνουν καὶ βροντοφωνοῦν τὸ μεγαλεῖο τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

* * *

Λίγες πόλεις στὸν κόσμο μποροῦν νὰ παραβληθοῦν στὴν ὡμορφιὰ μὲ τὸ Παλέρμο, τὴν πρωτεύουσα τῆς Σικελίας. Ἀληθινόπνοη θὰ μοῦ μείνῃ στὴν ἐντύπωσι ἡ μαγεία τοῦ κόλπου της. Καὶ ἂν ἡ νεώτερη πόλις ἔχει κάποιο ἀραβικὸ χαρακτῆρα, ποὺ τὸν χρωστάει στὴν κατάκτησί της ἀπὸ τοὺς βαρβάρους Σαρακηνούς, ἐν τούτοις τὸ σύνολό της, τὰ μνημεῖα της, τὰ ἀρχαῖα της ἀριστουργήματα, δείχνουν τὴν ἑλληνικότητα τῆς χώρας αὐτῆς. Μήπως στὰ περίχωρά της δὲν ὑπάρχουν χωριὰ ὁλόκληρα ποὺ μιλοῦν ἀκόμη παρεφθαρμένα ἑλληνικά;

Ἕνας φίλος μου λοιπὸν προσφιλής, ἕνας Ἰταλὸς λόγιος, ὁ ὁποῖος μὲ γύρισε σ' ὅλα ὅσα ἔπρεπε νὰ ἰδῶ στὸ Παλέρμο καὶ τὰ περίχωρά του, μοῦ εἶπε ἕνα ἀπόγευμα:

— Πᾶμε τώρα στὴ Βίλλα Τζούλια νὰ ἰδῆς κάτι ποὺ ὡρισμένως δὲν τὸ περμένες ἐδῶ!

Καὶ μ' ὡδήγησε σ' ἕνα ἀληθινὸ ἐπίγειο παράδεισο, σ' ἕναν ἀπέραντο κῆπο σὰν τὸν Ἐθνικὸ τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ πολὺ ὡραιότερο καὶ μεγαλείτερο. Ἡ Βίλλα αὐτὴ ἁπλώνεται στὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ τὰ ἐξωτικὰ φυτὰ της καὶ τὰ πανέμορφα λουλούδια της νανουρίζονται ἀπὸ τὸ φλοίσβημα τῆς ὁλογάλανης θάλασσας.

Ἤμοιν γοητευμένος ἀπὸ μιὰ τέτοια ὡμορφιά, ἀλλὰ δὲν λησμονοῦσα καὶ τὴν ὑπόσχεσι τοῦ φίλου μου καὶ διαρκῶς τὸν ρωτοῦσα τί ἦταν ἐπὶ τέλους ἐκεῖνο τὸ ἀπροσδόκητο ποὺ ἔμελλε νὰ ἰδῶ.

— Ἔχε ὑπομονή! μοῦ ἔλεγε.

Τέλος, στὸ βάθος τοῦ ἐπίγειου αὐτοῦ παράδεισου διέκρινα, ἐνῶ προχωροῦσαμε, ἕνα περίεργο μνημεῖο.

* * *

Τὸ μνημεῖο αὐτὸ παρίστανε τὴν ἄκρη ἑνὸς μικροῦ καραβιοῦ, ἕνα κομμάτι τῆς πλώρης του, πάνω στὸ ὁποῖο στεκόντουσαν δυὸ ἄνδρες. Ὁ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ἦταν ὁ Κανάρης, ὁ ὁποῖος καθόταν σκεπτικός, ἐνῶ ὀρθὸς ἕνας σύντροφός του ἔδειχνε στὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντα τὴν τουρκικὴ ναυαρχίδα ποὺ σὲ λίγο ἔμελλε ὁ μπουρλοτιέρης νὰ τὴν τινάξῃ στὸν ἀέρα.

Στὸ ἕνα του χέρι ὁ Κανάρης κρατοῦσε τὸ στολοκαύτη δαυλὸ μὲ τὸν ὁποῖον θὰ ἔβαζε φωτιὰ στὸ μπουρλότο, ἐνῶ μὲ τὸ ἄλλο ἀκουμποῦσε πάνω σ' ἕνα μικρὸν ἐσταυρωμένο ποὺ ἦταν δεμένος μὲ σχοινὶ στὴν πλώρη τοῦ μπουρλότου του.

Τὸ βλέμμα τοῦ ἥρωα ἦταν σταθερό, ἀποφασιστικό, γύχρωμο. Κι' ἔψαχνε γοργὰ γύρω γιὰ νὰ ἰδῇ ἂν τὸ τουρκικὸ καράβι ἦταν μόνο του. Ἑτοιμαζόταν γιὰ τὸ ἐπικίνδυνο καθῆκον, ποὺ σὲ λίγο θὰ γινόταν ἀπεράνθρωπο κατόρθωμα.

Τὰ μουστάκια του πυκνὰ κ' ἄτακτα ἔπεφταν, ὥστε νὰ σκεπάζουν σχεδὸν ὁλόκληρο τὸ παχύ του στόμα... Τὰ μαλλιά του ἀχτένιστα, χωρὶς σκέπασμα κανένα στὸ κεφάλι, δέρνονταν ἀπὸ τὸν ἀγέρα. Τὸ κορμί του ἦταν γιγαντὸ καὶ μόνον ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω τὸ σκέταζε ἕνα κοντὸ βραχί. Τὰ πλατειὰ στήθη του ἦσαν πεταγμένα μπροστά, σὰν νὰ ἤθελαν κ' αὐτὰ νὰ ταχύνουν τὸ δρόμο τοῦ μπουρλότου του. Λίγες στιγμὲς τὸν χωρίζουν ἀπὸ τὸ κατόρθωμά του τὸ ἀθάνατο.

* * *

Σταμάτησα, χωρὶς φωνή, συγκινημένος, μπροστὰ στὸ ὡραῖο αὐτὸ μνημεῖο ποὺ ἀποθανατίζει στὴν ξενητειὰ ἕνα ἀπὸ τὰ ὡραιότερα κατορθώματα τῶν ἀθανάτων ἡρώων τοῦ Εἰκοσιένα.

Ὁ φίλος μου μοῦ διηγήθηκε τὴν ἱστορία τοῦ ἀριστουργήματος αὐτοῦ. Ὁ Ἰταλὸς γλύπτης Τσιβελέττι, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐνθουσιώδεις ἐκείνους καλλιτέχνες ποὺ εἶχε ποτισθῆ μὲ τὶς ἀναμνήσεις τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἠθέλησε νὰ ἀποθανατίσῃ τὸν Κανάρη. Κι' ἔκανε τὸ σύμπλεγμα αὐτὸ καὶ τὸ ἔστειλε στὴν Ἔκθεσι τῶν Παρισίων τὸ 1878. Ἦταν τόση ἡ ἐντύπωσις ποὺ ἔκαμε τὸ ἔργο αὐτό, ὥστε ὁ ἄγνωστος γιὰ τὸ Παρίσι νέος Ἰταλὸς καλλιτέχνης ἐπῆρε τὸ μετάλειο τιμῆς τῆς γλυπτικῆς.

Ἡ πόλις τοῦ Παλέρμου, μὴ λησμονῶντας τὴν ἑλληνικὴ καταγωγή της—ἡ ἀρχαία Πάνορμος—ἀγόρασε ἀπὸ τὸν καλλιτέχνη τὸ ἄγαλμα καὶ τὸ ἐτοποθέτησε σὲ μέρος ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ ὀρεθῆ καλύτερο.

Μέσα σ' ὡραῖα λουλούδια, ποὺ κλείνουν τὸ σιδερένιο κιγκλίδωμά του, ὑψώνονται πελώριοι φοίνικες. Πίσω, γιὰ φόντο εἶνε ἕνας πελώριος γέρικος πλάτανος.

Ἦταν δειλινὸ ὅταν ἀπομακρύνθηκα ἀπὸ τὸ θαυμάσιο ὄραμα τοῦ μαρμάρινου Κανάρη καὶ μύρια πουλιά, τρέχοντας γιὰ νὰ βροῦν φωλιὰ στὰ πυκνόφυλλα δένδρα, ἔψαλλαν τὸν χαρωπὸ ὕμνο στὸν ἥλιο ποὺ ἔγερνε στὴ δύσι του. Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὸ ὑπέροχο ἐκεῖνο δειλινὸ στὴν ὁλογάλανη ἐκείνη ἄκρη τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος.

* * *

Καὶ τώρα γράφω αὐτή μου τὴν ἀνάμνησι μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ξυπνήσω στοὺς ἀπογόνους τοῦ Κανάρη τὸν εὐγενῆ πόθο ν' ἀποκτήσῃ κ' ἡ Ἑλλάδα ἕνα ἀντίγραφο τοῦ ὡραίου αὐτοῦ μνημείου. Ἂς νίνῃ μιὰ πανελλήνιος συνεισφορά, γιὰ νὰ μαζευθῆ τὸ ποσὸν—δὲν εἶνε δὰ καὶ σπουδαῖο—ποὺ θὰ χρειασθῆ γιὰ νὰ γίνῃ ἕνα ἀντίγραφον τοῦ ἀγάλματος τοῦ Κανάρη τοῦ Παλέρμου. Θὰ ἦταν ἕνα ὡραῖο στόλισμα στὴ νέα πλατεῖα ἔξω ἀπὸ τὰ παλιὰ Ἀνάκτορα καὶ μιὰ ἀπόδοσι εὐλαβικὴ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὸν ὑπέροχο ἥρωά του.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

Ὁ Κωνσταντῖνος Κανάρης

ταξε στὴν ἐξουσία του ὅλη τὴ χώρα.

Μετὰ τὴν ἔνδοξη αὐτὴ ἐκστρατεία του ἀντὶ νὰ κάμῃ ὅπως οἱ προκάτοχοί του τὴ θριαμβευτικὴ εἴσοδό του στὴ Ρώμη, προτίμησε νὰ γιορτάσῃ τὸ θρίαμβό του στὴν Ἀλεξάνδρεια, γιὰ νὰ λάβῃ μέρος στὶς τιμὲς καὶ ἡ Κλεοπάτρα.

Ὁ σκανδαλώδης αὐτὸς «θρίαμβος», ὁ ὁποῖος ἐθεωρήθη προσβολὴ κατὰ τῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ λαοῦ τῶν Ρωμαίων, ἐτελέσθη στὴν Ἀλεξάνδρεια μὲ κάθε μεγαλοπρέπεια.

Ὁ Ἀντώνιος σταμάτησε τὸ ἅρμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέβαινε μπροστὰ στὴν Κλεοπάτρα, ποὺ καθόταν ἀπάνω σὲ χρυσελεφάντινο θρόνο, καὶ τῆς παρουσίασε ἐπιδεικτικὰ τὰς ὑψηλάς του αἰχμαλώτους. Κατόπιν διέταξε νὰ παρατεθῆ σ' ὁλόκληρο τὸ λαὸ τῆς πόλεως πλούσιο γεῦμα καὶ μετὰ τὸ τέλος του οἱ δυὸ ἐρασταὶ κάθησαν ἀπάνω σὲ χρυσοὺς θρόνους, περιστοιχισμένοι ἀπὸ τὸ πλῆθος.

Ὁ Ἀντώνιος τότε διεκήρυξε ὅτι ἡ Κλεοπάτρα θὰ φέρῃ στὸ ἑξῆς τὸν τίτλο «βασιλεὺς βασιλέων» καὶ ὁ γυιός της Καισαρίων «βασιλεὺς βασιλέων». Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀντώνιος ἀπεφάσισε νὰ ταχτοποιήσῃ τὴ θέσι τῶν τριῶν του παιδιῶν ποὺ εἶχε ἀποχτήσῃ ἀπὸ τὴν Κλεοπάτρα.

Στὸ μεγαλείτερο, τὸν Ἀλέξανδρο, προσέφερε τὸν τίτλο «Ἥλιος» καὶ τοῦ ἔδωσε ὡς κτῆμα τὴν Καππαδοκία, τὴ Μηδία καὶ τὴν Παρθική. Στὴ θυγατέρα του Κλεοπάτρα, ποὺ εἶχε τὸ ἴδιο ὄνομα μὲ τὴ μητέρα της καὶ ἐτονομάστηκε «Σελήνη», ἔδωσε τὸ βασίλειο τῆς Λιβύης. Τέλος, στὸ νεώτερο γυιό του, τὸν Πτολεμαῖο, παραχώρησε τὴ Φοινίκη, τὴ Συρία καὶ τὴν Παλαιστίνη.

Ἡ Κλεοπάτρα ἔλαβε ἐπισήμως τὸν τίτλο τῆς «Νέας Ἴσιδος» ἢ «Νέας θεᾶς», φόρεσε τὴ στενὴ περιβολὴ καὶ τὸ στέμμα τῆς θεᾶς Ἴσιδος, καὶ μ' αὐτὴ τὴν ἀμφίεσι δεχόταν τὶς ἐπισκέψεις τῶν ὑτηκόων της.

Ἐπὶ πλέον ὁ Ἀντώνιος διάταξε νὰ χαράξουν τὴν προτομὴ τῆς Κλεοπάτρας στὴν ἀπισθία ὄψι τῶν αὐτοκρατορικῶν του σημάτων καὶ νὰ γράψουν τὸ ὄνομά της ἀπάνω στὶς ἀσπίδες τῶν φαλαγγιτῶν του...

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Τὸ Δ' Μέρος.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΣΤΙΧΑ

Στάλα μὲ στάλα τὸ νερὸ τὸ μάρμαρο τριτπᾶ το.
Τὸ πράγμα π' ἀγαπᾶ κανεὶς γιρίζει καὶ μισᾶ το.

Ἄσπρος γεννήθη ὁ κόρακας καὶ κόκκινος μαλλιάζει
καὶ μαῦρος καταστήνεται καὶ τοῦ κυροῦ του μοιάζει.